

20/11/2023

20 Νοεμβρίου: Εορτάζει ο Άγιος Γρηγόριος ο Δεκαπολίτης

/ [Βίοι Αγίων](#)

(Επιμέλεια: Στέλιος Κούκος)

- Γράφει ο Γεώργιος Τσομπартζόγλου, δρ. Θεολογίας

Η μνήμη του [αγίου Γρηγορίου Δεκαπολίτη](#) τιμάται στις 20 Νοεμβρίου

Ο Γρηγόριος γεννήθηκε στο τέλος του 8ου αι., -ο χρόνος γεννήσεώς του διαφοροποιείται στους ερευνητές· κυμαίνεται μεταξύ των ετών 762 και 797- στην Ειρηνού-πολη της Δεκαπόλεως της Ισαυρίας. Η Δεκάπολη ήταν μία περιοχή του θε-ματος της Σελευκείας και την αποτελού-σαν μία ομά-δα δέκα πόλεων, Γερμανικόπολις, Τιτιούπολις, Δομετιού-πο-λις, Ζηνού-πολις, Νεάπολις, Κλαυδιούπολις, Ει-ρηνούπολις, Και-σάρεια, Λαύζαδος και Δαλισανδός. Οι γο-νεείς του, Σερ-γι-ος και Μαρία, διακρίνονταν για την αγάπη και τη φρον-τίδα του τέκνου τους.

Στην κατάλληλη ηλικία των οκτώ ετών, ενδιαφέρθηκαν για τη μόρφωση του παι-διού τους, καθώς και για την απο-κατάστασή του όταν έφθασε στην νόμιμη ηλικία.

Αλλά οι πόθοι του νέου ήταν διαφορετικοί των προσ-δοκιών των γονέων του· έτσι, ενώ πορεύονταν με δύο υπηρέτες, που θα χρησίμευαν ως μάρτυρες, για τους αρρα-βώνες στο σπίτι της μέλλουσας μνηστής του, ο Γρηγόριος τους εγ-κα-τέλει-ψε και κατέφυγε «προς δε τινα ποιμένα λο-γικής ποί-μνης των εν τη ειρηνένη Δεκαπόλει τελούντων, άρτι της επι-σκοπής αφέμενον και μάλλον εν όρεσι δαιτώ-μενον διά την της επι-σκοπής αιρέσεως κακόβουλον και φθοροποιόν επισύ-στασιν· και γαρ το της των εικονομάχων επεφύετο φρόνη-μα... τούτω φανερόν καταστήσαι βουλής εγένετο», ο οποίος μετά την κουρά τον έστειλε σε ένα πλησιόχωρο μοναστήρι.

Αργότερα, μετέβη, κατόπιν συμβουλής της μητέρας του, στο μοναστήρι όπου είχε εγκαταβιώσει παλαιότερα ο αδελφός της Συμεών. Εκεί όμως διαπίστωσε ότι ο ηγούμενος δεν ήταν τόσο θερμός πολέμιος των εικονομάχων, «τοις αι-ρεσιώταις αδιαφό-ρως συμπεφυρμένου και της αυτών βδελυ-ρίας και κοινω-νίας επαπτο-μένου», και έτσι ήρθε σε δημόσια ρήξη, «αυτός... του ποιμένος εξήλεγχεν και του αγγελικού επαγ-γέλματος αναξίως πεπολι-τεύσθαι τούτον επέπληττεν», με αποτέλεσμα να τιμωρηθεί με σκληρές σωματικές ποινές.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες ανεχώρησε και κατέ-φυ-γε στο μοναστήρι του θείου του Συμεών, ο οποίος ήταν αρ-χι-μαν-δρίτης των μοναστηριών της Δεκαπόλεως. Παρέμει-νε κοντά του δεκατέσσερα χρόνια και απομακρύνθηκε μόνο για να ασκηθεί εντονότερα σε ένα σπήλαιο, για άγνωστο χρονικό διάστημα. Εκεί δέχθηκε και τη θεία αποκάλυψη, η οποία τον καλούσε, «έξελθε εκ της γης σου, και δεύρο εις γην, εν η σοι Θεώ καλώς ευαρεστήσαι συμβήσεται».

Από την Ισαυρία έφθασε στην Έφεσο, λόγω όμως του χειμώνας δεν μπορούσε να συνεχίσει το ταξίδι του και ανα-γκάσθηκε να καταφύγει σε ένα μοναστήρι στα

περί-χω-ρα της πόλεως. Όταν ήρθε η άνοιξη απέπλευσε για την Κων-σταντι-νούπολη, παρά τη σφοδρή του όμως επιθυμία να επι-σκεφθεί αμέσως τη βασιλεύουσα, προτίμησε να παραμείνει στην Προ-κόννησο του Βοσπόρου, διότι εμαίνετο ακόμη η αίρεση των εικονομάχων. Στην Προκόννησο τον φιλοξένησε κάποιος πτωχός άνθρωπος, ο οποίος είχε το θάρρος να παρακούσει τη διαταγή των εικονομάχων που απαγόρευε τη φιλοξενία των μοναχών ως επικινδύνων εχθρών.

Από την Προκόννησο κρυφά διαπεραιώθηκε στην Αίνο της ευρωπαϊκής ακτής, και από εκεί με πλοίο στη Χρι-στού-πολη, σημερινή Καβάλα, για να καταλήξει μετά από πολλές δυσκολίες στη Θεσσαλονίκη. Στην πόλη «ξενίζεται παρά τινι ασκητικής μάνδρας καθηγουμένω Μάρκω τού-νο-μα» για λίγο καιρό, διότι, ενώ σκεπτόταν που να στρα-φεί, αναπάντεχα συνάντησε ένα μοναχό ο οποίος κατευ-θυνόταν προς τη Ρω-μη και αποφάσισε να τον ακολου-θη-σει. Ταξί-δευσαν μαζί μέχρι την Κόρινθο και από εκεί μόνος του πε-ρασε στο Ρήγιο της Καλαβρίας, στη Νεάπολη και τέλος στη Ρώμη, «εις ην αφι-κόμενος επί μήνας τρεις κελ-λίω εφησυχάσας».

Από τη Ρώμη, με ενδιαμέσους σταθμούς τις Συρα-κού-σες και τον Υδρούντα (Οτράντο), επανέκαμψε στη Θεσσα-λονίκη. Εδώ εγκατεστάθη σε ένα κελλί, «προς τω ναώ του αγίου μάρτυρος Μηνά μονήν ποιησάμενος» και συντηρούν-ταν από τις ελεημοσύνες των ευσεβών.

Η δράση του οσίου στην πόλη και τα πλούσια πνευ-μα-τικά χαρίσματα -προορατικό, ιάσεις-, είχαν σαν απο-τέ-λεσμα να γίνει γνωστός και περιζήτητος πνευματικός οδηγός. Σύντο-μα δημιουργήθηκε ένας αξιόλογος πυρήνας μαθητών, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν γύρω από το κελλί του αγί-ου. Παρ' όλα αυτά όμως ποθούσε τη μόνωση· γι' αυτό στράφηκε στην ύπαιθρο, μακριά από την πόλη, «συν ενί των μα-θητών ορμή-σαι προς τα των Σκλαβηνών μέρη, ηλπικότεν εν τούτοις ησυχί-ας της επιθυμουμένης τυχείν», αλλά αναγκά-σθηκαν να επι-στρέψουν γρήγορα διότι ο όσι-ος, φωτισμένος από το Θεό, προέβλεψε τις επικείμενες τα-ραχές και αιμα-το-χυσίες στα μέρη αυτά, («στάσις ου μικρά του της εκείνης Σκλαβινίας εξάρχον-τος γέγονε, και πολλή χύσις αιμάτων πο-ταμηδόν επερρύει και πυρίκαυστος η περίχωρος εκείνη γέγο-νε, και σκοτοδεινίας με-στη»).

Από τη Θεσσαλονίκη μετέβη στην Κωνσταντινού-πο-λη, φιλοξενούμενος από το συγγραφέα του Βίου Ιγνάτιο Διά-κο-νο, και εν συνεχεία επεσκέφθη τον Όλυμπο της Βι-θυνίας. Όταν επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη γνωρίστηκε πι-θανώτατα με τον Ιωσήφ τον Υμνογράφο, με τον οποίο από τότε συνδέθηκε στενά. Συνέθεσε μάλιστα ο Ιωσήφ Ακολουθία και Κα--νόνα προς τιμήν του μετά το θάνατο του οσίου Γρηγορίου.

Ο Γρηγόριος ασθένησε σοβαρά και οι πληροφορίες της ασθενείας του έφθασαν μέχρι το θείο του Συμεών, ο οποίος εκρατείτο δέσμιος στη Βασιλεύουσα λόγω της αντι-ει-κονομαχικής του δράσεως, και τον κάλεσε κοντά του. Τότε, μάλλον το 840, και μαζί με τον Ιωσήφ, ο Γρηγόριος εγκα-τέλειψε ορι-στικά τη Θεσσαλονίκη και εγκαταστάθηκε στην Κωνσταντι-νούπολη. Παρά την κακή κατάσταση της υγείας του, αναμεί-χθηκε ενεργά στο κίνημα των Ορθοδόξων κατά της εικονομα-χικής πολιτικής του αυτοκράτορα Θεο-φίλου (την εποχή αυτή πρέπει να συνέβη και η αποστολή του Ιωσήφ του Υμνογρά-φου στον πάπα Ρώμης με σχετική επιστολή των Ορθοδόξων). Ένα χρόνο αργότερα, ο όσιος Γρηγόριος ο Δεκα--πολίτης «της δωδεκάτης περανθείσης η-μέρας την τιμίαν αυτού ψυχήν τω Θεώ εναπέθετο μηνός Νοεμβρίου εικάδι».

Ο Βίος δεν αναφέρει τους λόγους της μακράς και επί--πονης περιπλάνησης του οσίου Γρηγορίου· πιθανόν να πρόκειται για μια ιεραποδημία λίγο ιδιότυπη, αλλά όχι και ασυ--νήθη. Η άποψη ορισμένων ιστορικών ότι ενείχε κάποια σκο--πιμότητα, δηλ. τη μεταφορά μηνύματος από τους Ορ-θοδό-ξους στον πάπα Ρώμης σχετικά με την εικονομαχία δεν μαρ--τυρείται σαφώς από το Βίο, αλλά αποκτά βάσιμη πιθανότη-τα αν συνδυασθεί με τις πληροφορίες του Βίου του Ιωσήφ του Υμνογράφου (βλ. λήμμα), μαθητού του Γρη-γορίου. Η πλούσια δραστηριότητα του Γρηγορίου δεν αφή-νει καμμία αμφιβολία για την ενεργό ανάμιξή του στον υπέρ των αγί-ων εικόνων α-γώνα, ώστε να αναδειχθεί σε δεσπόζουσα φυ-σιογνωμία του 9ου αι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Βίος: Ιωάννου, Θ., Μνημεία αγιολογικά, Βε-νετία 1884, σσ. 129-164. Dvornik, F., Vie de Saint Gregoire le Dé-capolite et les Slaves Macédoniens au IX siècle, Paris 1926, σσ. 45-75. Mercati, G., «Per il testo della vita di San Gregorio Deca-po-li-ta», Studi Bizantini 3 (1931) 295-297. Mango, C., «On rereading the Life of St. Gregory the Decapoli-te», Βυζαντινά 13, 1 (1985) 635-646. Sahas, D., «What an infidel saw that a faithful did not: Gregory Decapolites and Islam», Greek Orthodox Theolo-gical Re-view 31 (1986) 47-67. Hunger, H., LTK IV, σ. 1206. Ευστρατιά-δης, Σ., Αγιολόγιον της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Αθήναι χ.χρ., σ. 101. ΘΗΕ 4 (1964) 701-702.

Από το «Αγιολόγιον της Θεσσαλονίκης», τόμος α', έκδοση Ιεράς Μονής Αγίας Θεοδώρας.